

Аналітична інформація

до матеріалів проекту Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років

ПРОЕКТ сценаріїв соціально-економічного розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років

Закарпатська обласна державна адміністрація
Департамент економічного розвитку і торгівлі

Ужгород 2019

ПРОЕКТ
сценаріїв соціально-економічного розвитку
Закарпатської області на період 2021-2027 років

Для формування сценаріїв соціально-економічного розвитку виділено ключові чинники, що у найбільшій мірі визначають зміни у середовищі на рівні регіону.

1. Внутрішньорегіональні чинники:

- інтенсивність формування об'єднаних територіальних громад;
- перспективна демографічна ситуація (Інститут демографії та соціальних досліджень ім. Птухи);
- рівень тіньової економіки, який для регіонального рівня є певним додатковим джерелом грошових потоків, однак загалом вважається першим гальмівним чинником на шляху прогресу в Україні;

- міра, з якою регіональні (місцеві) органи влади та місцевого самоврядування застосовують заходи адаптивності до середовища чи формування середовища.

2. Зовнішні відносно регіону чинники:

- загальнодержавний тренд економічного розвитку, що є одним із сигналів щодо інвестиційного клімату в країні (наявні загальнодержавні та наукові прогнози);

- вектор загальнодержавної регіональної політики;

- заходи боротьби з корупцією та їх успішність, адже корупція є другим гальмівним чинником на шляху прогресу в Україні;

- інтенсивність реформ у соціальних сферах (головним чином освіти, охорони здоров'я);

Поділ є умовним і здійснений в цілях визначення можливих точок росту і критичних точок при реалізації стратегії і коригуванні міри досягнення цільових орієнтирів. Частина вказаних чинників лежать у площині впливу органів влади на місцевому рівні, а отже може бути пов'язана заходами формування середовища. Частина належить до макро- або глобального рівня впливу і передбачає адаптаційні заходи та інструменти регіонального, субрегіонального чи місцевого рівня.

Однією з умов формування сценаріїв є наявність альтернативних сценаріїв та одночасне намагання уникнути пастки «крайніх» сценаріїв (наприклад сценарій «статус кво», «інноваційно-проривний»), які на практиці реально не реалізуються, проте часто присутні у стратегіях регіонального розвитку.

ОСНОВНИЙ СЦЕНАРІЙ соціально-економічного розвитку Закарпатської області.

Базові сценарні припущення:

1. Децентралізаційний вектор загальнодержавної регіональної політики зберігається, відповідні фонди продовжують функціонувати для забезпечення регіонального розвитку.

2. Структурні реформи розробляються і реалізуються із акцентом на технологічну модернізацію та системну цілеспрямовану інноваційну політику.

3. Подальша гармонізація законодавства України до стандартів ЄС.

4. Помірне зростання ВВП на Європейських ринках, що дещо звужуватиме можливості до експорту вироблених в області товарів.

5. Загальнодержавний курс на децентралізацію підкріплюватиметься помірними темпами створенням об'єднаних територіальних громад Закарпаття.

6. На макрорівні заходи із детінізації не достатньо комплексні, відтак рівень тіньової економіки скорочується повільно.

7. Транскордонна торгівля на рівні області у всіх її формах залишається на сталому рівні.

8. Стабілізація (відсутність суттєвого покращення) макроекономічної ситуації.

Опис сценарію

За умови звуження можливостей для експорту, імпульси на рівні країни до зростання ВВП будуть іти від активізація інвестиційного та споживчого попиту, що стимулюватиме приріст імпорту інвестиційних і споживчих товарів, та збереження дефіциту торговельного балансу України. Для Закарпаття ці тенденції посиляться зростанням переказів від трудових мігрантів, які в першу чергу спрямовуватимуться на зростання регіонального споживчого попиту (на імпорتنі товари).

Чисельність населення Закарпатської області скорочуватиметься повільними темпами і складатиме 1,23 млн осіб до 2027 року.

За відсутності суттєвого покращення соціально-економічного середовища, в Закарпатській області посиляться тенденції:

- переходу тимчасової трудової міграції у безповоротну форму, тобто еміграції;
- переходу короткострокової трудової міграції у довгострокову форму.

Однак позитивним є те, що за умови збереження вектору «реформування» та активного включення регіональної влади у процеси формування середовища, не інтенсифікується виїзд висококваліфікованих фахівців.

Як наслідок матиме місце посилення дефіциту людських ресурсів на рівні області. Дефіцит працівників сприятиме зростанню вартості праці, проте, водночас: гальмуватиме економічне зростання через зниження конкурентоспроможності окремих секторів економіки (які потребують високої кваліфікації); буде однією з перешкод при залученні інвестицій в область.

Активізація процесу створення об'єднаних територіальних громад сприятиме підвищенню рівня фінансової забезпеченості місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. У випадку, якщо ОТГ будуть працювати у напрямку зростання економічної самодостатності, самоорганізації, активізації громадської позиції, вдасться пригальмувати темпи виїзду населення як з громад, так і з країни.

В умовах Закарпаття, де майже 63% сільського населення ці процеси потребують додаткового стимулювання розвитку сільських поселень. Стимулювання розвитку сільських поселень разом з всебічною політикою поліпшення інвестиційного клімату дозволить знизити рівень орієнтації економіки на сферу послуг через підсилення аграрної та промислової складових.

Макроекономічна політика поліпшення інвестиційного клімату та інноваційного зростання передбачатиме сприяння як прямим, так і портфельним інвестиціям, зокрема, у високотехнологічних галузях. Виведення інноваційного розвитку в стратегічні пріоритети розвитку Закарпатської області, дасть можливість розпочати, по перше, активізувати існуючий та створити новий індустріальний парк. По друге, можливим стане створення інноваційних полюсів зростання у формі бізнес-інкубаторів, стартап-центрів, центрів технологічного трансферу. По третє, на регіональному рівні послідовно активізуватиметься розвиток галузей інфраструктури, насамперед – транспортної та енергетичної, що супроводжуватиметься залученням інвестицій у ці галузі.

Продовжаться помірні реформи у сферах охорони здоров'я, освіти. Скорочення рівня корупції підвищуватиме довіру громадян та бізнесу до державних інституцій та посилить їхню залученість до прийняття рішень. Однак, загалом із ймовірністю до 60% відбудеться консервування сучасного економічного стану. Хоча розпочаті структурні, інвестиційні та інноваційні реформи дозволять створити імпульси для подальшого сталого розвитку